

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 3206/2023
27.03.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Добриле Страјина, председника већа, Драгане Миросављевић и Надежде Видић, чланова већа, у парници тужиље АА из ..., чији је пуномоћник Емир Фетаховић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Високи савет судства, Основни суд у Новом Пазару, коју заступа Државно правобранилаштво, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж 836/22 од 17.08.2022. године, у седници одржаној 27.03.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж 836/22 од 17.08.2022. године, тако што се **ОДБИЈА** жалба тужиље и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Основног суда у Новом Пазару П 2486/21 од 24.11.2021. године у ставу првом и трећем изреке.

Образложење

Пресудом Основног суда у Новом Пазару П 2486/21 од 24.11.2021. године, ставом првим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиље којим је тражила да се обавезе тужена да јој на име накнаде материјалне штете исплати износ од 1.131.665,23 динара са законском затезном каматом почев од 12.10.2020. године као дана подношења тужбе до исплате. Ставом другим изреке, тужиља је ослобођена од плаћања судске таксе. Ставом трећим изреке, одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж 836/22 од 17.08.2022. године, ставом првим изреке, преиначена је првостепена пресуда у ставу првом изреке, као и решење о трошковима садржано у ставу трећем изреке првостепене пресуде, тако што је усвојен тужбени захтев тужиље и обавезана тужена да тужиљи на име накнаде материјалне штете исплати износ од 1.131.665,23 динара са законском затезном каматом од 12.10.2020. године као дана подношења тужбе до исплате. Ставом другим изреке, обавезана је тужена да тужиљи на име накнаде трошкова парничног поступка плати износ од 318.413,32 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужена је благовремено изјавила ревизију због погрешне примене материјалног права, са предлогом да се о ревизији одлучи у смислу члана 404. ЗПП.

Тужила је дала одговор на ревизију.

Врховни суд налази да су у конкретном случају испуњени услови за одлучивање о ревизији тужене, применом одредбе члана 403. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“, бр. 72/11...18/20), па је на основу члана 408. ЗПП испитао побијану пресуду и нашао да је ревизија основана.

У поступку доношења побијане пресуде нема битне повреде из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужила је била запослена у предузећу „Рашка памучна предioniца“ д.о.о. Нови Пазар. Правноснажним пресудама Општинског суда у Новом Пазару П1 747/04 од 02.11.2004. године, П1 285/06 од 27.07.2006. године и П1 161/07 од 20.08.2007. године, обавезано је предузеће „Рашка памучна предioniца“ д.о.о. Нови Пазар да тужили исплати минималну зараду за периоде наведене у овим пресудама. Тужила је по правноснажним пресудама покренула предлог за извршење, али су поступци извршења прекинути услед отварања стечајног поступка над извршним дужником „Рашка памучна предioniца“ д.о.о. Нови Пазар. Према налазу вештака економско-финансијске струке, укупан износ потраживања тужиле по наведеним пресудама износи 1.131.665,23 динара. Тужила није наплатила своје потраживање у извршним поступцима, није пријавила своје потраживање у стечајном поступку који је вођен пред Привредним судом у Краљеву над стечајним дужником предузећем „Рашка памучна предioniца“ д.о.о. Нови Пазар, нити је подносила приговор за убрзање поступка. Решењем Привредног суда у Краљеву Ст 24/17 од 24.12.2019. године закључен је стечајни поступак због непостојања имовине стечајног дужника.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је одбио тужбени захтев из разлога што тужила није у складу са одредбама Закона о стечају пријавила своје потраживање у стечају над послодавцем. Тужила је својим пасивним понашањем и непријављивањем потраживања у стечајном поступку себе онемогућила у коришћењу законом прописаног правног пута за заштиту и остваривање свог права.

Другостепени суд је преиначио првостепену пресуду и усвојио тужбени захтев са позивом на одредбе члана 58. Устава Републике Србије којом је прописано да се јемчи мирно уживање својине и других имовинских права стечених по основу закона и члана 1. првог протокола уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода. Правни основ за накнаду материјалне штете је заштита права на имовину што чини неизмирене зараде и припадајући доприноси по основу рада према послодавцу са већинским друштвеним, односно државним капиталом. Стога, поступање по Закону о заштити права на суђење у разумном року није неопходан услов за остваривање утврђених потраживања по основу неисплаћених зарада, као ни чињеница да тужила није водила поступак за заштиту права на суђење у разумном року и није пријавила потраживање у стечају.

Врховни суд налази да се основано ревизијом указује да се закључак другостепеног суда о обавези тужене да тужиљи исплати утврђени износ по правноснажним пресудама, заснива на погрешној примени материјалног права.

Одредбом члана 58. став 1. Устава, јемчи се мирно уживање својине и других имовинских права стечених на основу закона. У друга имовинска права стечена на основу закона, свакако спадају новчана потраживања која се односе на исплату неизмирених зарада и припадајућих доприноса по основу рада, која могу бити правноснажно досуђена у поступцима окончаним пре отварања стечаја, потраживања по пријави радника у стечају, који су утврђени од стране стечајних органа и потраживања утврђена у парници покренутој или окончаној у току стечаја, а по налогу стечајних органа, који су оспорили раднику пријављено потраживање. Дакле, досуђени, признати или утврђени износи потраживања запослених по том основу представљају њихову имовину. Међутим, када се ради о привреденом друштву – дужнику који послује са већинским друштвеним или државним капиталом, тада се у односу на та дуговања тог привредног друштва, конституишу и посебне обавезе Републике Србије, као последица чињенице да је Република Србија појединим законским активностима извршеним Законом о приватизацији, изменама и допунама тог закона, континуирано вршила продужење утврђених рокова за приватизацију, због чега приватизација привредних субјеката са друштвеним и државним капиталом до данашњег дана није окончана. Овакве законске мере, објективно су онемогућиле благовремено и делотворно намирење потраживања запослених из радног односа према субјекту приватизације са већинским друштвеним и државним капиталом. При томе, запосленима је ускраћено право намирења новчаних потраживања досуђених, признатих или утврђених правноснажним одлукама суда или стечајних органа, који су сагласно одредби члана 145. став 3. Устава, општеобавезујућег карактера. Обавезност судских одлука подразумева забрану њихове вансудске контроле, али исто тако и дужност свих државних органа да омогући њихово извршење. Међутим, законским решењима објективно је онемогућено извршење судских одлука којима су запосленима била призната и досуђена потраживања из радног односа према послодавцу са већинским друштвеним, односно државним капиталом.

Из наведених разлога, Република Србија одговара за материјалну штету насталу због потпуног или делимичног неизвршења правноснажних извршних судских одлука, односно у стечају утврђених потраживања запослених из радног односа која су без њихове кривице остала неизвршена и у поступку стечаја вођеним над стечајним дужником са већинским друштвеним или државним капиталом, али уз услов да је претходно утврђена повреда права на суђење у разумном року. (Закључак усвојен на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда одржаној 02.11.2018. године).). Дакле, услов за остварење права, које је и предмет тужбеног захтева у овој парници је претходно утврђена повреда права на суђење у разумном року. какав је став и Уставног суда приликом оцене о повреди права на имовину (решење Уставног суда Уж 2641/2016 од 16.06.2016. године).

С обзиром да из утврђеног чињеничног стања произилази да у конкретном случају није утврђена повреда права тужилаца на суђење у разумном року, што је услов за утврђивање одговорности Републике Србије за накнаду материјалне штете која је предмет тужбеног захтева, то је овај суд применом члана 416. став 1. ЗПП одлучио као у изреци.

**Председник већа – судија
Добрила Страјина с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**